

24 Діяльність шкільної бібліотеки

План

Вступ

1. Діяльність шкільної бібліотеки, її значення та функції
2. Імідж шкільного бібліотекаря та його вплив на формування системи бібліотекарських знань школярів
3. Читання і інформаційна культура особи
4. Проведення бібліотечного уроку. Самостійна робота з книгою

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Вступ до XXI віку характеризується не тільки зростаючою роллю інформації, швидким розвитком інформаційних технологій, але і особливим значенням знань і освіти в становленні інформаційного суспільства. На зміну парадигми "підтримуючого" або "просвітнього" утворення прийшла інноваційна парадигма освіти, найважливішою якістю якої стала ідея "освіта протягом всього життя" або безперервна освіта.

Реалізація ідеї безперервної освіти направлена на подолання основної суперечності сучасної системи освіти - суперечності між стрімким темпом зростання знань в сучасному світі і обмеженими можливостями їх засвоєння людиною в період навчання. Ця суперечність примушує освітні установи, перш за все, формувати вміння вчитися; здобувати інформацію, витягувати з неї необхідні знання. Модернізація освіти обумовлює перегляд напрямів, що традиційно склалися діяльності шкільних бібліотек.

Реалізація основних функцій (освітньої, інформаційної, культурної, і т.д.) шкільної бібліотеки сьогодні пов'язана не тільки зі збільшенням асортименту інформаційних продуктів і послуг, але і, в першу чергу, з результативністю діяльності по формуванню інформаційної культури особи.

Істотно змінюються традиційні уявлення про зміст і організацію діяльності бібліотеки загальноосвітньої установи по навчанню читачів навикам незалежного бібліотечного користувача і споживача інформації, інтеграції комплексу знань умінь і навиків роботи з книгою і інформацією.

Для освітніх установ і для шкільних бібліотек важливе значення придбаває організація інформаційної освіти.

При цьому формування інформаційної культури, як в освітній установі, так і в бібліотеці повинне бути спеціально організованим цілеспрямованим процесом, підтримуючим навчання різних категорій користувачів спеціальним інформаційним знанням, вмінням.

1. Діяльність шкільної бібліотеки, її значення та функції

Шкільна бібліотека надає інформацію і ідеї необхідні для успішного існування в

сучасному інформаційному суспільстві, де знання виконують найважливішу роль. Шкільні бібліотеки щеплять тим, що вчиться потребу в постійній самоосвіті, розвивають уяву, виховують цивільну відповідальність.

Шкільна бібліотека надає повчальні програми, книги і інші інформаційні ресурси всім членам шкільного колективу, тим самим спонукаючи користувачів розвивати критичне мислення і ефективно використовувати всі види інформації. Відповідно до принципів, висловлених в Маніфесті публічних бібліотек ЮНЕСКО шкільна бібліотека є частиною ширшої бібліотечно-інформаційної системи.

Співробітники бібліотеки забезпечують користування книгами і іншими інформаційними джерелами, художніми і документальними, друкарськими і електронними, локальними і видаленими. Ці матеріали покликані доповнювати і розширювати інформацію, що міститься в підручниках і інших учбових матеріалах і методичних розробках.

Доведено, що співпраця бібліотекарів і вчителів сприяє підвищенню рівня письменності учнів, сприяє розвитку навиків читання, запам'ятовування, рішення задач, а також виробленню уміння користуватися інформаційно-комунікативними технологіями.

Служби шкільної бібліотеки повинні бути в рівній мірі доступні всім: і що вчиться і персоналу школи, не залежно від віку, расової приналежності, підлоги, релігійних переконань, національності, мови, професійного і соціального статусу. Спеціальні матеріали і послуги повинні надаватися тим, хто не в змозі користуватися основними службами і матеріалами.

Доступ до служб і фондів повинен ґрунтуватися на принципах Всесвітньої декларації прав і свобод людини ООН і не повинен піддаватися яким-небудь формам ідеологічної, політичної і релігійної цензури або комерційному тиску.

Шкільна бібліотека найважливіший елемент будь-якої довгострокової діяльності направленої на розвиток письменності і освіти, надання інформації, економічний, соціальний і культурний розвиток. Вона знаходиться в підпорядкуванні місцевої, регіональної і державної адміністрації, і її діяльність повинна визначатися і підтримуватися спеціальними законодавчими актами і політичними програмами. Шкільні бібліотеки повинні мати в своєму розпорядженні стабільне і достатнє фінансування, що дозволяє містити кваліфікований штат, купувати необхідні матеріали, техніку і устаткування. Шкільні бібліотеки повинні бути безкоштовними. Шкільні бібліотеки - важливий партнер в місцевій, регіональній і національній бібліотечно-інформаційній системі.

Там, де шкільна бібліотека використовує приміщення, устаткування і ресурси сумісне з бібліотекою іншого типу, наприклад, публічної, унікальні задачі шкільної бібліотеки повинні признаватися і дотримуватися.

Шкільні бібліотеки - невід'ємна частина освітнього процесу.

Сприяючи розвитку письменності, інформаційних навиків, викладання, самоосвіта і залученню до культури, шкільні бібліотеки покликані виконувати наступні задачі: Підтримувати і забезпечувати освітні задачі, сформульовані в концепції школи і в шкільній програмі;

Розвивати і підтримувати в дітях звичку і радість читання і навчання, а також потреба користуватися бібліотекою в перебігу всього життя;

Надавати можливості для створення і використання інформації як ради отримання знань, розвитку розуміння і уяви, так і для задоволення;

Спонукаючи учнів опановувати навиками критичної оцінки і використання інформації незалежно від вигляду, формату і носія і застосовувати одержані дані на практиці, звертаючи особливу увагу на способи комунікації усередині суспільства;

шкільна бібліотека урок книга

Забезпечувати доступ до місцевих, регіональних, національних і міжнародних ресурсів, а також використовувати інші можливості, які повідомляють учням різні ідеї, досвід і думки;

Організовувати заходи, що виховують культурну і соціальну самосвідомість і сприяючи емоційному розвитку;

Працювати з учнями, вчителями, адміністрацією і батьками, сприяючи реалізації задач школи;

Відстоювати ідею, що вільний доступ до інформації і інтелектуальна свобода є найважливішими умовами виховання активної зацікавленої цивільної позиції, заснованої на демократичних принципах;

Пропагувати читання, а також ресурси і служби шкільної бібліотеки як усередині школи, так і за її межами.

Для здійснення цих задач шкільна бібліотека виробляє свою політику, розвиває служби, комплектує необхідні ресурси, забезпечує фізичний і інтелектуальний доступ до необхідних джерел інформації, пропонуючи послуги консультантів і наймаючи професійно навчених співробітників.

Завідувач шкільною бібліотекою - це професійно підготовлений член шкільного колективу, що відповідає за планування і діяльність шкільної бібліотеки, формуючий, виходячи з існуючих можливостей, штат бібліотеки, працюючий в співпраці зі всіма членами шкільного колективу і підтримуючий зв'язок з публічною бібліотекою і іншими установами.

Діяльність шкільних бібліотекарів будується з урахуванням фінансових можливостей, особливостей шкільної програми, учбових методик, існуючих в даній конкретній школі. І здійснюється в рамках державної правової і фінансової систем. Не дивлячись на різноманіття відмінностей в умовах роботи шкільних бібліотек, існує набір необхідних знань, якими повинен володіти кожен бібліотекар, щоб ефективно розвивати бібліотечні служби - це знання інформаційних ресурсів, бібліотечної справи, інформаційної політики і методики інформаційної освіти.

В умовах безперервного розширення інформаційного простору і розвитку інформаційних мереж на шкільних бібліотекарів покладається функція навчання учнів і вчителів навикам роботи з інформацією, що висуває необхідність постійного підвищення кваліфікації і професійного зростання.

Для здійснення ефективної роботи і звітності необхідно:

Визначити політику шкільної бібліотеки, вказавши задачі, пріоритети і служби, відповідні шкільній програмі;

Будувати роботу шкільної бібліотеки і управління їй, відповідно до професійних стандартів;

Піклуватися про те, щоб бібліотечні служби були доступні всім членам шкільного колективу і враховували потреби місцевого співтовариства;

Заохочувати співпрацю шкільного бібліотекаря з вчителями, керівництвом школи, адміністрацією, батьками, іншими бібліотекарями і інформаційними фахівцями і різними суспільними групами.

2. Імідж шкільного бібліотекаря та його вплив на формування системи бібліотечарських знань школярів

Довгий час в засобах масової інформації, художній літературі (як української, так і світової), кіномистецтві формувався негативний образ бібліотекаря (тьмяна зовнішність, волосся, прибране в пучок, тиха, а деколи навіть забита жінка). І що дивовижне - бібліотекарі не намагалися зламати дане уявлення про себе.

Але пройшов час, і з'явився інтерес до сприйняття іншими своєї професії. Це пов'язано із змінами в країні і в самому бібліотечному співтоваристві. Бібліотекарі виходять на міжнародний рівень, спілкуються з колегами з різних стан, і як наслідок цього приходять розуміння себе і місце своєї професії в світі. Виникає потреба в погляді на себе із сторони, виникає проблема іміджу бібліотечної професії.

Проблема іміджу бібліотеки і бібліотекаря вивчається в багатьох країнах (але, на жаль, не в Росії). У австралійських дослідженнях наголошується, що бібліотекарі самі підтримують свій негативний імідж. У 1990 р. P. G. Schuman відзначив, що імідж бібліотекаря дуже часто зосереджується на фізичних стереотипах. Критика виражається не стільки в іміджі соромливої старої діви, скільки у відсутності усвідомлення обов'язків бібліотекаря. Від хранителів знань, що відповідають на ізольовані довідкові питання, бібліотекарі повинні переходити до ролі діяльних професіоналів, що асистують користувачу в рішенні його проблем. У США було проведено дослідження "Імідж бібліотекаря медичних бібліотек США". Його результати показали, що, з одного боку, бібліотекарі сприймаються як освічені люди, готові прийти на допомогу, а з іншою - як люди старомодні, боязкі, зосереджені на собі, наступні за буквою закону.

У нашій країні подібних досліджень по вивченню іміджу бібліотекарів, а тим більше шкільних бібліотекарів, не проводилося. У своїй роботі я хотіла б торкнутися даної проблеми і визначити, що ж потрібно зробити для формування іміджу шкільного бібліотекаря.

Імідж бібліотекарів пов'язаний безпосередньо з їх професійним існуванням. Якщо раніше шкільні бібліотекарі, що добре виконують свою роботу, могли бути упевнені в своєму подальшому існуванні, то сучасні шкільні бібліотекарі потребують активного маркетингу себе і своєї ролі в суспільстві. Бібліотекарям не повинне бути байдуже, як вони виглядають із сторони, тому що через враження, вироблюване ними і їх бібліотеками на користувачів, лежить шлях до визначення статусу і ролі даних бібліотек.

Дж. Когеп вважає, що імідж формується під впливом того комплексу послуг, який забезпечує бібліотека. Таким чином, якщо шкільні бібліотекарі не розглядаються як

інформаційні працівники, то вони не можуть брати на себе відповідальність за забезпечення інформаційного обслуговування. Шкільні бібліотекарі повинні бути активні в наданні інформаційного сервісу, що впливатиме на їх імідж. У сучасному суспільстві шкільні бібліотекарі повинні розглядатися як інформаційні фахівці-професіонали.

Тим самим визнано, що бібліотекар, бібліографія - це такі ж фахівці, як вчитель, лікар, інженер. І в роботі бібліотек є своя специфіка, яка більшою мірою зрозуміла, знайома, виконуємо людьми, що спеціально навчалися цій професії. І саме професіонал, не дивлячись на низьку зарплату, створить сучасну шкільну бібліотеку. Тому що його так учили, а по-іншому він не може.

Повинна зійти у небуття "епоха старих бабусь", які заповнили собою шкільні бібліотеки. Працедавці повинні зрозуміти, а ми їм повинні зуміти довести, що собі дорожче брати на роботу неспеціаліста.

а) Рекламна діяльність шкільного бібліотекаря

Отже, на перше місце виходить рівень професійної підготовки бібліотекаря як фахівця з маркетинговим мисленням, зацікавленого в затребуваності інформації, зібраної у фондах.

Як сприймається бібліотекар в школі адміністрацією: "Об'єкт для видачі підручників / Йдіть на заміну, вам все одно робити нічого". З одного боку така думка підкріплює діяльність деяких шкільних бібліотекарів, які тільки видають книги. А з другого боку, шкільний бібліотекар найчастіше не знає, як самопрезентувати себе і свою діяльність в школі (якщо вона ведеться). Тому я вважаю за необхідне для успішної роботи і створення позитивного особового іміджу володіння основами PR і реклами. Я вважаю, що реклама один з найважливіших напрямів діяльності шкільної бібліотеки і одна з складових її іміджу. І якщо імідж бібліотеки сформується під впливом того комплексу послуг, які надає дана бібліотека, то саме з реклами даної бібліотеки ви і дізнаєтеся про ці послуги. Необхідне створення фірмового стилю в кожній шкільній бібліотеці (наявність візитки, рекламного буклета бібліотеки, рекламних листівок, бланків листів з емблемою бібліотеки). Від того, як ми представляємо себе, залежить, як інші сприймають нас.

б) Маркетингові дослідження в діяльності шкільного бібліотекаря

Шкільні бібліотекарі потребують активного маркетингу самих себе і щоденного доказу своєї важливості для школи. Багато моїх колег скаржаться на відсутність фінансування шкільних бібліотек, на те, що не можуть реалізувати різні проекти. Але ніхто з них не намагався написати програму комплектування фондів, концепцію розвитку бібліотеки і довести адміністрації, що реалізація даних заходів необхідна для успішної діяльності шкільної бібліотеки. Сучасне бібліотечне життя в школі неможливе без таких понять, як менеджмент, маркетинг, фандрайзінг. Але мало знати ці поняття, треба оволодіти технологіями їх практичного застосування. Так, фандрайзінг - діяльність по клопотанню про виділення або пожертвування засобів для здійснення яких-небудь проектів або програм. З використанням в практиці роботи фандрайзінга завжди знайдуться гроші для проектів.

Багато бібліотекарів вважають, що для створення іміджу шкільної бібліотеки

достатньо оснастити її оргтехнікою, комп'ютером, зробити ремонт. Але головне в нашій роботі - це інформаційне обслуговування, надання користувачам необхідної інформації. І якраз володіння маркетинговими методами дозволяє провести маркетингове дослідження діяльності своєї шкільної бібліотеки і відповісти на питання: "Чи затребуване те, що ви робите? Які види послуг необхідні у вашій бібліотеці? Як змінилися інформаційні запити сучасних користувачів шкільної бібліотеки? Які нові фонди необхідні в даній шкільній бібліотеці?"

Всі вищеперелічені методи (PR, реклама, маркетинг, фандрайзінг) сприяють створенню і затвердженню образу шкільної бібліотеки як установи, необхідної не тільки школі, але і місцевому співтовариству, формуванню іміджу шкільної бібліотеки як кваліфікованого і доброзичливого партнера.

в) Професійне зростання як складова частина іміджу шкільного бібліотекаря І, нарешті, найголовніше - це потреба в постійному навчанні, підвищенні своєї кваліфікації і як наслідок - зміна простору навколо себе. Якщо раніше шкільна бібліотека з хорошим книжковим фондом була межею мріянь, то сучасна інформаційна ситуація і поява нових нетрадиційних для бібліотеки інформаційних продуктів ставить питання про створення на базі шкільних бібліотек медіатек. Завдяки Інтернету, застосуванню в практиці роботи бібліотек комп'ютерів, оргтехніки встало питання про навчання шкільних бібліотекарів сучасним інформаційним технологіям і впливі останніх на формування іміджу сучасного шкільного бібліотекаря.

Уміння працювати на комп'ютері, вільне орієнтування в Інтернеті дає можливість дізнаватися про діяльність своїх українських і зарубіжних колег, брати участь в проектах і конкурсах, навчатися дистанційно. І виникає наступна проблема - володіння іноземною мовою. Якщо цього немає, то багато цікавих сайтів міжнародних бібліотечних організацій в Інтернеті недоступне вам, оскільки вони англійськомовні. Як бачимо, сучасне життя весь час піднімає рівень вимог, якому повинні відповідати сучасні шкільні бібліотекарі, і дуже важко утриматися на цьому рівні.

3. Читання і інформаційна культура особи

Однією із задач підготовки майбутніх громадян до життя в інформаційному суспільстві є навчання школярів основам інформаційної культури.

Одна з украї важливих сторін проблеми - це проблема навчання читанню і основам інформаційної культури особи впродовж всього періоду навчання в школі. На жаль, у нас в країні відбулася підміна понять: поняття інформаційної письменності [4] ототожнили з поняттям комп'ютерної письменності. Разом з тим, в реалізованому в більшості шкіл навчанні інформаційній культурі не враховується той важливий компонент, який повинен лежати в її основі як її фундамент: це уміння працювати з різними видами текстів на різних носіях інформації. У нас дотепер немає в школах вчителів читання і інформаційної культури (не комп'ютерної письменності, яка, безумовно, абсолютно необхідна школяреві), внаслідок чого школярі недостатньо уміють працювати з інформацією, а також не можуть грамотно оформляти свої інформаційні матеріали.

Інформаційна культура, з погляду ряду фахівців, може бути охарактеризована таким

чином. Інформаційно грамотна людина уміє вчитися, тобто розуміє, як організоване знання, де і як знайти інформацію, може навчити інших користуватися нею. У одному з підходів, що розвиваються фахівцями - зарубіжними експертами, при освоєнні ресурсів шкільної бібліотеки і розвитку у школяра інформаційної письменності їм послідовно освоюються її компоненти у ряді наступних задач:

Що я повинен зробити? (формулювання і аналіз потреби);

Куди мені звернутися? (виявлення і оцінка джерел вірогідності);

Як одержати інформацію? (пошук і виявлення конкретних ресурсів);

Які ресурси використовувати? (вивчення, вибір або відмова від конкретних ресурсів);

Яким чином використовувати ресурси? (критичний аналіз ресурсів);

Що слід записати? (фіксація і сортування інформації);

чи Одержав я потрібну інформацію? (інтерпретація, аналіз, синтез і оцінка);

Як її уявити? (уявлення, комунікація)

Який результат? (оцінка).

Ці етапи послідовно освоюються все, а також в їх взаємостосунках один з одним.

Навчання починається з молодших і середніх класів [3].

Однією з причин незадовільних результатів навчання школярів у області інформаційної культури є практично повна відсутність в структурі знань і умінь технологічного компоненту - сукупності знань і умінь, пов'язаних з відповіддю на питання "Як робити?" Тим часом, від школярів вимагається уміти самостійно підготувати анотації, реферати, дайджести, огляди, доповіді і т.п., займаючи все більше місце в учбовому процесі. При цьому в свідомість школяра закладається помилкове уявлення про простоту діяльності по аналітико-синтетичній переробки інформації [3].

Саме шкільні і дитячі бібліотекарі останнім часом створюють для школярів програми, де інтегруються основні компоненти для розвитку у школярів читацької і інформаційної культури. Наприклад, в молодших класах йде допомога вчителям в розвитку у школярів основ читацької культури (допомога в рекомендації програм позакласного читання, організація екскурсій в дитячі бібліотеки і ін.), в середніх класах - навчання основам бібліотечно-бібліографічних знань, умінню працювати з інформацією, в старших класах - навчання школярів основам інформаційної культури в тих аспектах, які закладені в приведеному вище підході.

Проте сьогодні абсолютно необхідна зміна відношення до культури читання і інформаційної культури на всіх рівнях: теоретичному, методичному, організаційному; потрібно готувати вчителів і бібліотекарів (як бібліотекарів-педагогів, і перш за все - шкільних, дитячих і юнацьких бібліотекарів), які зможуть допомагати вчителям і також брати участь в процесі навчання школярів основам культури читання і інформаційної культури.

Світова спільнота йде по шляху зміцнення ролі бібліотек і інформаційних служб як шляхи виходу на інформаційні магістралі, спираючись, перш за все, на публічні і шкільні бібліотеки як ефективні засоби розширення доступу до освіти, культури і знань.

Однією з ключових сьогодні стає задача інтенсифікації включення всіх типів

бібліотек, що працюють з дітьми, в програми розвитку інтернету, в розвиток інформаційно-освітнього простору; задача технічного переоснащення бібліотек, що працюють з дітьми, підвищення кваліфікації дитячих, шкільних, юнацьких бібліотекарів для роботи з новими інформаційними технологіями. Інакше розривши між дітьми (і підлітками) і дорослими - бібліотекарями постійно зростатиме. Бібліотекарі можуть і повинні узяти на себе задачі допомоги вчителям в підготовці юних до життя в суспільстві знань; але необхідно, перш за все, зміна до відносини до них з боку держави і суспільства.

Проблеми в читанні дітей і підлітків сьогодні наростають і вимагають ухвалення цілого комплексу заходів. Серед таких проблем, перш за все, недостатність знань про читання дітей і підлітків в масштабі країни, відсутність організацій, у функції яких входило б фундаментальне вивчення дитячого читання і літератури для дітей. Вивченням соціологічних, психологічних аспектів читання, педагогічних основ і методик навчання читанню, соціальних і економічних наслідків відторгнення від читання займаються лише небагато фахівців.

Прочитуємо витяги з опублікованої в циклі статті Н.Н. Сметанникової:

"Чим швидше наукове і педагогічне співтовариство в нашій країні усвідомлює значення читання і письму, письменності як базової учбової компетенції, що дозволяє людині безперервно вчитися і освоювати нове, діставати доступ до багатств світової і національної культури і радість від читання кращих творів світової літератури, як спосіб створення свого внутрішнього світу, тим швидше будуть знайдені практичні заходи поліпшення ситуації.

Очевидно, що уміння і навички читання і письму (письменності) повинні цілеспрямовано формуватися на належному рівні, в початковій школі, але подальша робота по формуванню компетентного читця і читача повинна бути пов'язана з їх розвитком на інших предметах, що припускає володіння вчителями всіх предметів прийомами, стратегіями текстової діяльності. Навчання будь-якому предмету повинне включати навчання стратегіям читання і письму на різноманітному учбовому матеріалі, різноманітних і різножанрових текстах, що активізуватиме пізнавальну, творчу (креативну), критичну і комунікативну діяльність і тим самим задовольнятиме поняттю цілісності освітнього процесу.

У системі постдипломного, а потім і вищої освіти необхідно підготувати фахівця, а потім вчителя читання і культури навчання, який прийде в учбові заклади для проведення уроку читання".

З погляду педагога - міжнародного експерта Н.Н. Сметанникової, співпраця школи і бібліотеки повинна сприяти розробці комплексних програм підтримуючого і розвиваючого читання, розширенню круга читання і інших засобів виконання учбових стандартів. "Робота з інформацією, включаючи п'ять основних кроків, таких як: (1) створення і передача інформації, (2) створення і застосування стратегії пошуку і доступу до інформації (вказівка джерел, алфавітні і інші покажчики), (3) організація інформації (наочний покажчик, бази даних), (4) фізична організація інформації (класифікаційні системи в бібліотеках), (5) оцінка інформації, об'єднує професії педагога і бібліотекаря і може послужити основою для їх сумісної підготовки

і перепідготовки".

Парадоксальність нашої сьогоденішньої ситуації полягає у тому, що сьогодні, коли багато країн світу особливо ясно усвідомили цінність знання і компетентності, необхідність розвитку читацької письменності і інформаційної культури, розвитку області навчання цим умінням і навикам школярів і студентів, є фахівці, які вважають, що у нас і так все гаразд.

Світовий досвід неспростовно свідчить, що найбільші успіхи досягаються в тих країнах, де проводиться державна політика у області читання і де акцент в цій політиці зроблений на читанні дітей і юнацтва. Найяскравішими прикладами в цьому плані можуть служити Франція і Великобританія, де існує (до певної міри) цілісна політика у області підтримки читання, особливо читання дітей і підлітків. Вона проводиться державою і носить міжвідомчий характер. У Франції, наприклад, вона ініціюється Міністерством культури, у Великобританії - Міністерством освіти. Але у будь-якому випадку, фундаментом для проведення цієї політики у області дитячого читання є бібліотеки - публічні, шкільні і інші.

Вивчення світового досвіду дозволяє виділити ряд напрямів, по яких держави розвивають програми підтримки дитячого читання:

розвиток вільного (досугового) читання дітей в публічних, дитячих бібліотеках; читання дітей в школі і програми з розвитку літературної культури і письменності дітей, вдосконалення навчання дітей, розробка нових методів навчання; розвиток "сімейного" читання і створення спеціальних програм для сім'ї (особливо - для не читаючих сімей);

"просування книги" і підвищення статусу читання і "людини читаючого" за допомогою ЗМІ, створення спеціальних програм для дітей на радіо і телебаченні і ін. Цікавий проект, в якому бере участь фахівці центру - це "Міжнародний інститут читання" - науково-методичний, видавничий і освітній проект, ініційований "Асоціацією дослідників читання".

Реалізація цього проекту сприяє розвитку нових підходів в навчанні читанню, і в перспективі повинна привести до формування фахівців у області педагогічної психології, процесів засвоєння нових знань і володіючих цілим спектром спеціалізацій, що досконало орієнтуються в наукових основах (у областях навчання початковому читанню, читанню учбового, художнього, науково-популярного, наукового тексту; діагностично-коректувальної роботи, бібліотерапії, організації сімейного читання).

Однієї з головних задач і ідей, яка сьогодні об'єднує фахівців перерахованих вище організацій, є задум створення в рамках середньої і вищої школи особливого предмету - "читання", який повинні вести спеціально підготовлені викладачі читання.

4. Проведення бібліотечного уроку. Самостійна робота з книгою

Мета: Формувати у дітей уміння самостійно працювати з текстом. Акцентувати увагу на тих розумових операціях, які необхідні для повного і якісного засвоєння учбового матеріалу.

Устаткування:

Крисин Л.П. Толковий словник іншомовних слів. - М.: Руський. яз., 1988. - 848 з. - (Бібліотека словників руський. яз.)

Лопатін В.У., Лопатіна Л.Е. Руський тлумачний словник. - 5-е видавництво, стереотип. - М.: Руський. яз., 1998. - 832 з. - (Бібліотека словників російської мови).

Далечинь В. Толковий словник живої мови великороса: Т.1 - 4. - М.: Рус. яз., 1989-1991.

Товстої А.К. Князь Срібний: Повість часів Іоанна Грозного. - М.: Сов. Росія, 1980. - 3.124 - 127.4-6 екземплярів.

Гецов Г. Как читати книги, журнали, газети. - М.: Знання, 1989. - 144с.

Граник Р.Р., Бондаренко З.М., Кінцева Л.А. Как вивчати школярів працювати з підручником. - М.: Знання, 1987. - 80 з. - (Нове в житті, науці, техніці. Сірий. "Педагогіка і психологія"; # 3).

Індивідуальні картки з текстами завдань # 1,2, 4, 5, 6.

Зразки закладок і послід в книгах.

Хід уроку

I. Цілі читання

Для чого ви читаєте книги? Учені групують цілі читання таким чином:

1. Читання для розваги.
2. Читання для інформування про що-небудь, поповнення відомостей і т.п.
3. Читання "надихаюче" (книги не дають нових знань, але вливають нові сили в груди, піднімають настрої).
4. Читання крупних витворів мистецтва як необхідний засіб для розширення свого кругозору і досвіду, для поглиблення світогляду, думок, відчуття.
5. Читання для вивчення якої-небудь книги, якого-небудь питання.
6. Читання для самоосвіти.

Яку з цих, або подібних цілей ми поставимо при читанні, часто залежить від книги, взагалі від матеріалу читання, - наприклад, "Критику чистого розуму" Канта або "Науку логіки" Гегеля навряд хто стане читати ради розваги або звеселення, а газетний фейлетон - для вивчення. "Пригоди Шерлока Холмса" мало придатні для цілей освіти, а хто шукає настроїв, спонукаючих до подвигів, не візьме для цієї мети аналітичну хімію. Але і одну і ту ж книгу можна читати з різною метою. Наприклад, "Іліаду" Гомера можна читати як великий поетичний твір: Олександр Македонській, говорять, постійно перечитував її, тому що образ ахіллеса служив для нього ідеалом; вчений історик може читати її з своєї точки зору, як джерело відомостей про побут Стародавньої Греції і т.п. Треба тільки пам'ятати, що від мети читання залежать його способи.

Ми з вами говоритимемо про ділове читання. Про способи відбору літератури по темі і читанні для вивчення якого-небудь питання. Щоб відібрати книги з даного питання, потрібно їх заздалегідь проглянути. Як це робиться?

II. Структура книги.

Давайте пригадаємо, з яких елементів взагалі полягає книга, і яку інформацію несе кожен елемент. Тобто повторимо структуру книги.

Бліц-турнір

Кожен учасник бере пелюстку ромашки із записаним на ньому визначенням одного з

елементів книги. Дитина повинна назвати цей елемент і охарактеризувати його інформативність.

1. Подвійний лист паперу, сполучаючий блок з палітурною книжкою. (Форзац)
2. Перша сторінка книги, на якій надруковані основні відомості про це видання. (Титульний лист)
3. Обкладинка, що надягає поверх палітурки книги. (Суперобкладинка)
4. Ввідний текст, що передує викладу основного матеріалу. (Передмова)
5. Ілюстрована або шрифтова покривка книги, захищаюча блок від пошкоджень. (Обкладинка)
6. Обкладинка з твердого картону. (Палітурка)
7. Перелік всіх творів, що увійшли до книги, з вказівкою сторінок, де вони поміщені. (Зміст)
8. Текст, що передає короткий зміст книги. (Анотація)
9. Порядковий номер сторінки. (Колонцифра)
10. Окремий лист книги з винесеним на нього заголовком глави або розділу книги. (Шмуцтитул)

Отже, для того, щоб одержати загальне враження про книгу, познайомитися з нею в загальному вигляді, необхідний попередній її перегляд. Досвідченому читачу збіглий перегляд може дати дуже багато. Він знайомитиметься з книгою в наступній послідовності:

1. Уважно вивчить титульну сторінку, де вказані основні дані на книгу: назва, автор, місце і рік видання, найменування видавництва.
2. Познайомиться із змістом книги, прагнучи зрозуміти, з яких розділів вона полягає, в якій послідовності висловлюється матеріал; зверне увагу на наявність в книзі креслень, схем, малюнків, доповнюючих і пояснюючих текст.
3. Прочитає анотацію, передмову, вступ, післямову, висновки, що допоможе краще представити зміст, зрозуміти призначення книги, одержати раду, як слід її читати.
4. Ознайомиться безпосередньо з основним текстом книги, для чого прочитає деякі сторінки, абзаци, уривки з найцінніших і цікавіших розділів. Це дасть уявлення про стиль і мову автора, особливості викладу матеріалу, ступінь труднощі або доступності книги.

Коли доводиться мати справу з безліччю книг і все їх неможливо прочитати, знайомство з деякими з них мимоволі доводиться обмежувати таким чином.

III. Робота з текстом.

Коли потрібна книга вибрана, необхідно її прочитати, зрозуміти і переробити викладений в ній матеріал.

Перед читанням

Сформулюйте мету або бажаний результат читання тексту. Запитайте себе: про що я читатиму? Чого чекаю від цього розділу, параграфа?

Складіть уявлення про організацію глави в цілому. Прогляньте заголовки, підзаголовки, ілюстрації, якщо таких немає, прочитайте перші пропозиції кожного абзацу.

Визначте, що може бути корисного в тексті у світлі цілей вашого читання. На що

варто звернути особливу увагу.

Запитайте себе: що я вже знаю по цій темі? Пригадайте прочитане на цю тему раніше, якщо потрібно, запишіть те, що пригадали. Розгляньте ілюстрації і інші матеріали по цій темі, поверніться до своїх записів.

Основні кроки по сходах, що ведуть до розуміння, - це виникнення установки на розуміння, поява питання, його словесне формулювання, висунення гіпотез, їх перебір і оцінка, перевірка вибраної гіпотези і виникаючий у зв'язку з цим підсумок розуміння - формулювання думки, яка є відповіддю на виникле спочатку питання.

Під час читання

Щоб діалог з текстом був повноцінним і змістовним, треба уміти по ходу читання скоювати різноманітну розумову роботу. У читача повинні виникати питання до тексту, він повинен будувати припущення про його подальший зміст і, читаючи, перевіряти, чи співпадають вони з даним матеріалом. Цей вид роботи називається прогнозування.

Формувати прогноз можна за допомогою тренувальних вправ, які ми зараз з вами виконаємо.

Завдання 1.

Письмові документи далекого минулого, потрапляючи до рук учених, іноді бувають настільки зіпсовані, що розібрати вдається тільки обривки слів і фраз. Це примушує з подвоєною увагою читати кожен такий обривок, щоб вичерпати з нього якомога більше інформацію і таким чином хоча б якоюсь мірою відновити текст. Що ясне з такого обривка:

"До ювелірної майстерності художника треба було додати."? Тут можна допустити, що художник володів не тільки ювелірною майстерністю, але і якимись іншими достоїнствами, про яких повинно бути сказано в продовженні пропозиції.

Тепер уявіть себе на місці такого вченого і відновіть хоча б в найзагальнішому вигляді наступні обривки пропозицій.

1. Якщо шматок карбиду кальцію кинути у воду, то.
2. Батько був освіченою людиною, знав дванадцять мов, зокрема.
3. Старша дочка працювала в сільській школі на півдні Індії, де ходити треба було з оглядкою, тому що.
4. Для великого будівництва цього було замало, але достатньо для.

Завдання 2.

Тепер повправляємося в прогнозуванні при роботі з невеликим текстом.

У XVI столітті говорили, що "вівці пожирають людей",

Яке питання тут виникає? Спробуйте дати на нього гадану відповідь.

Дійсно, ці мирні тварини мимовільно виявилися ворогами десятків тисяч селян.

Як ви думаєте, чому?

Ціни на шерсть безперервно росли, оскільки збільшувалося виробництво сукна.

Розводити овець стало вигіднішим, ніж вирощувати хліб. Для випасу овець потрібно обширні пасовища.

Спробуйте припустити, як це позначилося на положенні селян. Тому землевласники захоплювали громадські пустки і вигони, забороняли селянам пасти там худобу. Не

задовольняючись цим, вони різними способами прагнули відібрати у селян наділи. Щоб утруднити селянам господарювання, дворяни наказували перекопувати дороги, що ведуть до водопоїв, штрафували селян, якщо їх худоба випадково виходила за межі ділянки. Дворяни збільшували платежі за землю, порушуючи вікові звичаї. Доведені до убогості і відчаю, селяни кидали свої господарства і йшли в міста. Дворяни силою зганяли селян із землі, руйнували їх удома, зносили цілі села. На картах того часу з'явилися написи: "Тут було село, а нині тут пасовище".

Потрібно розуміти значення кожного слова. Звертати увагу на зв'язки, що виявляють логічну організацію тексту: причина/слідство, проблема/рішення, послідовність, хронологія.

Виконаємо ще декілька вправ, які допоможуть нам освоїти прийоми глибокого розуміння тексту.

Завдання 3.

У цьому тексті допущена друкарська помилка - пропущене одне коротеньке слово. Через це одна з пропозицій суперечить значенню всього тексту. Знайдіть цю пропозицію і виправіть друкарську помилку.

"Багато знатних вельмож змирилися з втратою свого впливу на державні справи. Щоб усунути всесильного міністра, вони влаштовували змови, в яких були замішані навіть мати, дружина і брат короля. Але Рішельє нещадно пригнічував опір вельмож, ув'язнював їх і багатьох страчував.

Деякі знатні феодали ховалися від гніву Рішельє в своїх замках. Звідси вони давали відсіч королівським урядовцям і військам. Рішельє наказав зірвати укріплені замки дворян".

Історія середніх століть. 6 клас / Під ред.

Е. В Агибалова, Г.М. Донської. - М., 1985. - З.247.

(В учбових цілях в першій пропозиції навмисно пропущене слово не.)

Завдання 4.

Знайдіть в тексті незрозумілі вам слова і вирази і з'ясуйте їх значення в словниках. Для роботи можна використовувати розділ 15 з роману А.К. Толстого "Князь Срібний".

Завдання 5.

Визначте, де в цьому тексті основна думка, а де - пояснюючі її приклади.

"Грунтовий покрив - один з географічних компонентів, складних за освітою і географічному розповсюдженню по поверхні суші. Складність утворення ґрунтів полягає у тому, що в ньому беруть участь всі інші компоненти: мінеральний - почвообразующая гірська порода, повітря, вода, рослини і тварини (зокрема міриади мікроорганізмів). Ґрунт виникає в процесі їх взаємодії в різноманітних фізичних умовах. При цьому протікають складні хімічні реакції при утворенні гумусу - найважливішої умови родючості ґрунту. Ґрунти різних типів, у своєму розповсюдженні закономірно змінюються з широтою на рівнинах і із збільшенням висоти в горах. Ґрунти зважаючи на їх рихлість легко рухомі і уразливі".

Фізична географія СРСР. 7 кл. - М., 1985. - З.139-140.

Завдання 6.

Розуміння слів, словосполучень, взаємозв'язків між ними і заповнення "свердловин" приводить до "вичерпання" значення тексту. Проте витягання значення - робота, якій потрібно спеціально навчати.

Школяреві дається окрема пропозиція невідомого йому тексту і пропонується витягнути всю укладену в пропозиції інформацію. Цю інформацію потрібно висловити у формі зв'язної розповіді. Таке завдання умовно можна назвати "складання розповіді по пропозиції". Приклади пропозицій:

Висаджений в сад, квітка розцвіла б набагато швидше, ніж на підвіконні.

Всі ці відомості Іван Іванович, проте, вигадав.

Отже, які види розумової роботи ми виконували в ході вправ? - прогнозування,

уточнення лексичного значення слів і незнайомих виразів,

встановлення загального значення тексту,

виявлення логічної організації тексту, виділення головної думки,

сприйняття всієї повноти інформації, передаваної текстом.

Після прочитання

Перерахуйте найважливіші пункти.

Вирішіть, чи не потрібно перечитати якісь частини тексту.

Складіть питання по прочитаному тексту, задайте їх собі і відповідайте на них.

Пов'яжіть знання, що є у вас, з новою інформацією.

IV. Позначки в книгах.

Великі допомоги при осмисленні і запам'ятовуванні тексту надають виписки і підкреслення. "Хто записує, той читає двічі", - свідчить прислів'я, що дійшло до нас із Стародавнього Риму.

Яким чином можна зробити позначки в книгах? Найкоректнішими вважаються наступні способи:

1. олівцем на полях;

2. на окремих листах за допомогою лінійки;

3. паперові закладки в різному положенні: зверху - одне, знизу - інше, збоку - третє;

4. вкладні листки: калька, підкреслення навпроти з позначенням номера сторінки.

Записи по тексту можуть бути виконані у вигляді плану, тез або конспекту. З цими формами роботи ми докладніше познайомимося на наступному занятті. Сьогодні ж ми розглянули, яку розумову роботу необхідно виконати при читанні з метою вивчення якого-небудь питання або книги.

Висновки

Школярі XXI століття читають не так, як читали раніше, і вже не ті твори, якими зачитувалися їх батьки. Змінився не тільки статус читання (з появою "престижніших" занять), міняється репертуар, скорочується час, що виділяється на читання. Все це сильно впливає на діяльність бібліотек у сфері пробудження інтересу до книги, залучення дітей в бібліотеки. Форми роботи з читачами в шкільній бібліотеці орієнтовані сьогодні на творче читання дітей: практикується підготовка відгуків про прочитаний, створення виробів по мотивах творів, власних ілюстрацій. Саме вони привертають увагу хлоп'ят до виставок, а потім і до видань, на них представленим. Шкільна бібліотека надає інформацію і ідеї необхідні для успішного існування в

сучасному інформаційному суспільстві, де знання виконують найважливішу роль. Шкільні бібліотеки щеплять тим, що вчиться потребу в постійній самоосвіті, розвивають уяву, виховують цивільну відповідальність.

Шкільна бібліотека надає повчальні програми, книги і інші інформаційні ресурси всім членам шкільного колективу, тим самим спонукаючи користувачів розвивати критичне мислення і ефективно використовувати всі види інформації. Відповідно до принципів, висловлених в Маніфесті публічних бібліотек ЮНЕСКО шкільна бібліотека є частиною ширшої бібліотечно-інформаційної системи.

У сучасне століття комп'ютеризації і упровадження нових технологій перед шкільними бібліотеками виникають нові задачі. Серед них освоєння бібліотекарями спеціальних програм, що дозволяють вести електронні бази даних фонду бібліотеки і багато що інше.

Сьогодні екологічна освіта і виховання придбаває провідну роль в рішенні проблеми виживання людства. Шкільні бібліотеки не повинні залишатися осторонь, оскільки саме у них є певні можливості вести просветительську роботу у області екології.

Шкільна бібліотека найважливіший елемент будь-якої довгострокової діяльності направленої на розвиток письменності і освіти, надання інформації, економічний, соціальний і культурний розвиток. Вона знаходиться в підпорядкуванні місцевої, регіональної і державної адміністрації, і її діяльність повинна визначатися і підтримуватися спеціальними законодавчими актами і політичними програмами.

Шкільні бібліотеки повинні мати в своєму розпорядженні стабільне і достатнє фінансування, що дозволяє містити кваліфікований штат, купувати необхідні матеріали, техніку і устаткування. Шкільні бібліотеки повинні бути безкоштовними. Шкільні бібліотеки - важливий партнер в місцевій, регіональній і національній бібліотечно-інформаційній системі.

Там, де шкільна бібліотека використовує приміщення, устаткування і ресурси сумісне з бібліотекою іншого типу, наприклад, публічної, унікальні задачі шкільної бібліотеки повинні признаватися і дотримуватися.

Шкільні бібліотеки - невід'ємна частина освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Гецов Г. Работа с книгой: рациональные приёмы. - Изд.2-е, доп. - М.: Книга, 1984. - 120 с.
2. Гецов Г. Как читать книги, журналы, газеты. - М.: Знание, 1989. - 144с
3. Граник Г.Г., Бондаренко С.М., Концевая Л.А. Как учить школьников работать с учебником. - М.: Знание, 1987. - 80 с. - (Новое в жизни, науке, технике. Сер. "Педагогика и психология"; # 3).
4. Доул Дж. Тактика осады и взятия учебника. // Первое сентября. - 2001. - 11,13 февр. Прил. "Школа для учителя". - С.2.